

TIMBRO

Vem behöver skattesänkningar?

Johan Kreicbergs

TIMBRO • Mars 2014

Om författaren

JOHAN KREICBERGS är utbildad nationalekonom med lång erfarenhet av att leda kvalificerat utredningsarbete. Han har tidigare bland annat varit chefsekonom på Företagarna och chef för Svensk Handels ekonomiska sekretariat. Nu driver han företaget Kreicbergs Utredning & Opinion som han grundade år 2008.

© Författaren och Timbro 2014

ISBN: 978-91-87709-08-1

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

Sammanfattning • 4

Inledning • 5

Sveriges skattetryck är fortfarande högt • 6
INVÄNDNINGAR MOT JOBBSKATTEAVDRAGET • 8

Den individuella tryggheten • 10

Behovet av fortsatta skattelättnader • 15
SKATTEBEFRIA LÅGINKOMSTTAGARE • 17

Referenslista • 22

Sammanfattning

Sverige är fortfarande bland de länder i världen med högst skattetryck – 44,3 procent 2012.¹ Därtill beskattar vi låginkomsttagare hårt – skatteskiljen på låginkomsttagare är 40 procent, vilket i princip är samma som för medelinkomsttagare och dessutom nästan tio procentenheter högre än OECD-snittet (se diagram 2 och 3 i rapporten).

Sedan millennieskiftet har skatterna sänkts en hel del, och särskilt mycket sedan den nuvarande regeringen tillträdde år 2006. I den här rapporten visar vi att Sverige faktiskt varit Europaledande i skattesänkningar för låginkomsttagare under de senaste åren. I år utökas jobbskatteavdraget med ett femte steg. Det är och har varit betydande för väldigt många löntagare att ha fått behålla mer av sina inkomster. Det har medfört ökad trygghet och minskade behov av att låna till de vanliga utgifterna.

Hushållens sparande har ökat under senare år och även de med lägre inkomster verkar ha fått större buffertar. Under 2006 tvingades 15 procent av hushållen att låna till konsumtion. Denna andel är nu nere i 11 procent.²

Men detta visar också att arbetet inte är färdigt. Låginkomsttagare är en utsatt grupp, som ofta har lösa förbindelser med bostads- och arbetsmarknaden, och som alltså fortfarande måste låna till konsumtion i en utsträckning som inte är acceptabel. Rapporten visar att skattesänkningar är rätt väg att gå, men att utvecklingen behöver gå snabbare.

Vi menar därför att ett kraftigt utökande av grundavdraget är ett naturligt nästa steg. Förvärvsinkomster upp till 10 000 kronor i månaden, eller 120 000 kr per år, ska vara skattebefriade. Det motsvaras alltså av som mest 17 000 kronor i skattesänkning, årligen.

Självklart skulle en så stor skattesänkning vara svår att genomföra omedelbart. Men de senaste sju åren har skatten sänkts med runt 140 miljarder kronor. På sikt är det därför ingen omöjlighet, och oavsett i vilken takt som reformen införs, så är det viktigt att målet är just skattelättnader för dem med lägst inkomster. Sveriges offentliga skuldsättning är låg i ett internationellt perspektiv och genom att exempelvis ändra överskottsmålet till ett skuldmål så möjliggörs en finansiering av reformen.³

Genom reformen skulle också den positiva utveckling som redan inletts fortsätta. Allt fler svenskar skulle återfå möjligheten att ansvara för sin egen trygghet. Det skulle vara ytterligare ett steg på väg mot att minska utanförskapet.

Rapportens viktigaste punkter:

- Låginkomsttagare är fortfarande högt beskattade.
- Alltför många svenskar lever fortfarande på marginalen trots att de arbetar.
- Jobbskatteavdragen är bra men räcker alltså inte till.

1 OECD (1).

2 Swedbank (2012).

3 Se Pålsson (2013) för beräkningar av effekterna av en sådan förändring av överskottsmålet.

Inledning

Sverige tillhör de länder i världen med absolut högst skattetryck. Hela 44 procent av vårt BNP motsvaras av skatter, och enbart fyra länder inom OECD hade år 2012 ett högre skattetryck. Däremot är det en bit ifrån Sveriges egen toppnotering: år 1990 var vårt skattetryck 52,3 procent. Därefter har skattelättnader genomförts i olika faser av olika regeringar, både socialdemokratiska och borgerliga.⁴

Regeringen har uppskattat att de totala skattesänkningarna uppgått till cirka 140 miljarder kronor per år.⁵ För privatpersoner har de största skattesänkningarna kommit genom jobbskatteavdraget. Med det femte steget som genomförs i år har skatterna sänkts med cirka 2 000 kronor i månaden för en heltidsanställd med en lönenivå på 26 000 kronor per månad, alltså en hel månadslön.⁶

Skattesänkningarna har varit betydande för landets löntagare, men också omdebatterade. Exempelvis hävdar organisationen Medelklassupproret att vi svenskar redan har tillräckligt stora privatekonomiska resurser och vill därför verka för att förhindra ytterligare skattesänkningar. I en debattartikel från september 2013 skriver de: ”Så, kära politiker, tack, men nej tack. Nu räcker det! Vi som har arbete, och bra lön har tjänat rejält på genomförda skatteavdrag. Vi behöver inte ett femte! Vi har råd att renovera våra kök utan fler avdrag och vi har råd att betala barnens läxhjälp – om vi nu skulle vilja anlita sådan.”⁷ Liknande tankar luftar skribenten Claes de Faire när han i en krönika i Resumé skriver: ”Jag tror att vi är en allt växande skara som är beredda att kliva fram och säga tack, men nej tack. Som redan är mätta och som har fått nog av att hela tiden få lite till medan de svagare runt omkring blir utan.”⁸

Motståndet mot ytterligare skattesänkningar riktar dels in sig på att dessa minskar den offentliga välfärden samt som citaten ovan exemplifierar, att medelklassen redan är relativt välmående, och dels kommer motståndet från akademiskt håll och då handlar det framförallt om hur väl reformen lyckas skapa jobb. I denna rapport analyseras båda dessa frågor.

De flesta svenskar har små ekonomiska buffertar. Många har små marginaler och ett i det närmaste obefintligt sparad kapital – bland annat eftersom de fortfarande är högt beskattade. Därför skissar vi på hur Sverige kan gå vidare genom ytterligare skattelättnader inriktat mot just låg- och medelinkomsttagare.

4 OECD (1).

5 Egna beräkningar utifrån skattetryck och BNP.

6 <http://www.svd.se/nyheter/inrikes/grafik-sa-mycket-tjanar-du-pa-jobbskatteavdraget_8525152.svd>.

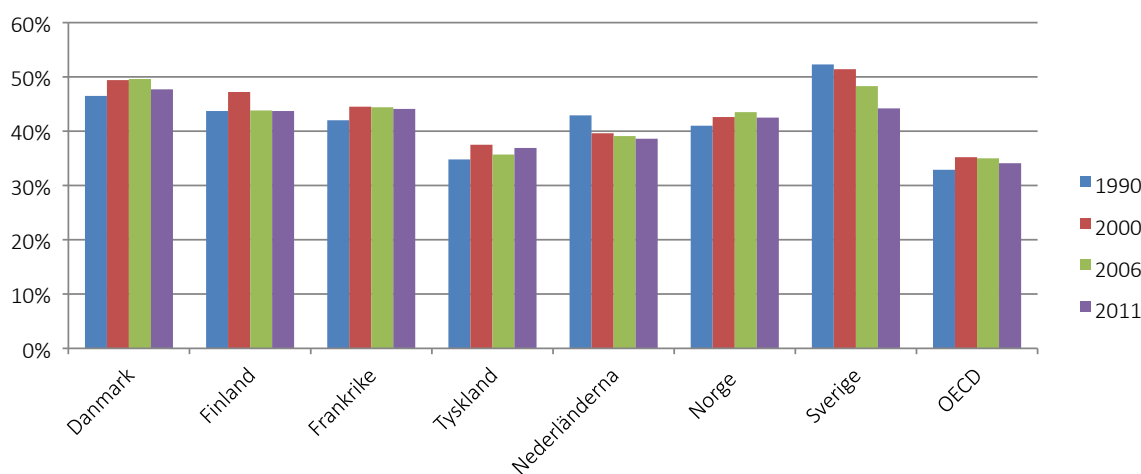
7 Beckman et al, 2013.

8 De Faire, 2013.

Sveriges skattetryck är fortfarande högt

Sverige hade 2011 ett skattetryck på 44 procent. Det är världens femte högsta, och storleken på vår offentliga sektor är därmed alltför stor. Än högre var dock skattetrycket runt millennieskiftet: 51,4 procent.⁹ Både tidigare socialdemokratiska regeringar och den borgerliga regeringen som tillträdde 2006 har lättat skattetrycket. Det har dels skett genom jobbskatteavdraget som har genomförts i flera steg, men ett flertal andra skatter har sänkts eller tagits bort sedan dess. Totalt sett är detta en betydligt större sänkning än i många av våra viktigaste konkurrentländer i Europa.

Diagram 1. Skattetryck i procent av BNP.

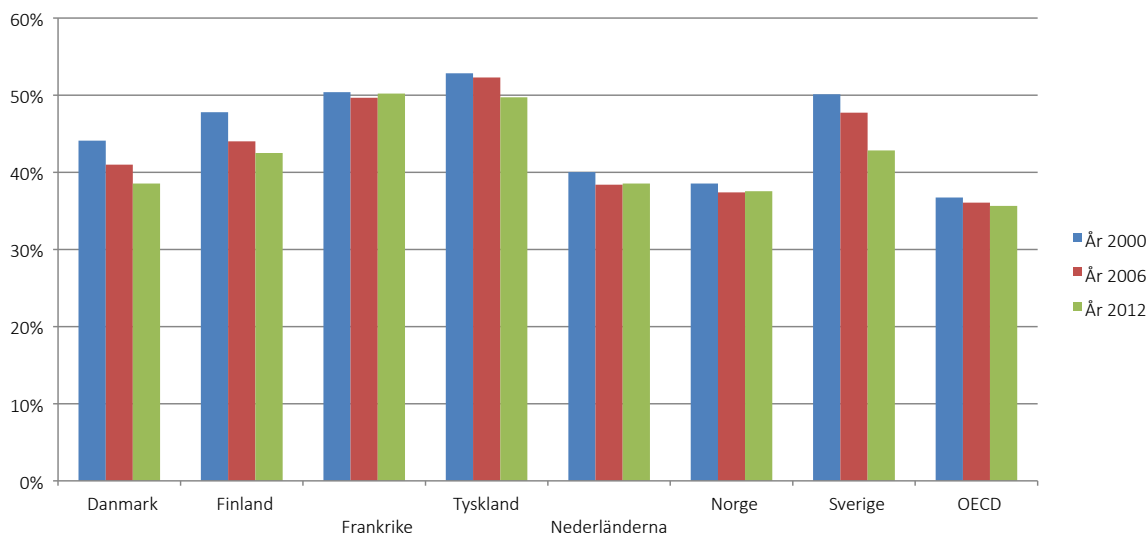
Källa: OECD:s databaser 1.

För en normalinkomsttagare har skattekillen blivit betydligt mindre genom jobbskatteavdragen och sänkningen av arbetsgivaravgifterna, och den ligger nu i nivå med många andra nordeuropeiska länder. Nedanstående diagram redovisar skattekillen för ett antal länder.¹⁰

⁹ Källa: OECD:s databaser 1.

¹⁰ Skattekillen beskriver skillnaden mellan vad arbetsgivaren betalar för en anställd och vad den anställde får ut i nettolön. En hög skattekill tenderar att öka oavlönat egenarbete samt svartarbete.

Diagram 2. Skattekil för personer med genomsnittsinkomster i utvalda länder.

Källa: OECD:s databaser 2.

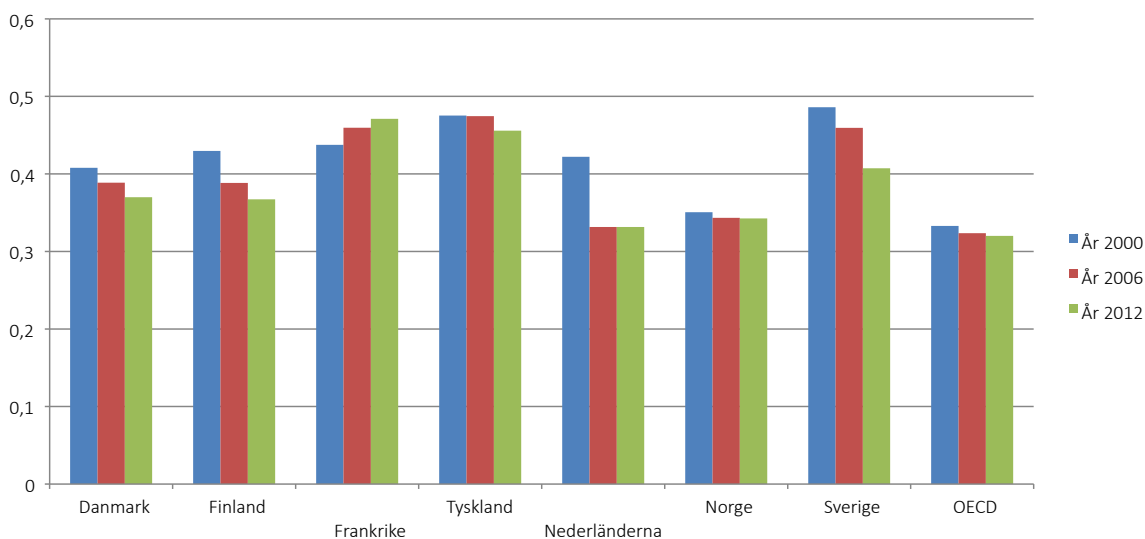
Jobbskatteavdraget kommer med det femte steget att innebära upp till 2 200 kronor i månaden i skattesänkningar för personer med mer än 30 000 kr i månadslön. Yrkesgrupper med lägre löner som städare och vårdbiträden har totalt fått mellan 1 700 och 1 800 kronor i månaden i sänkt skatt. Procentuellt är det just dessa grupper som fått de största skattesänkningarna. För en person med en månadslön på 22 000 kronor uppgår jobbskatteavdragen numera till 7,7 procent av bruttoinkomsten. I takt med att månadsinkomsten ökar, minskar den procentuella lättningen. För en person med en månadslön på 38 500 kronor är jobbskatteavdraget 5,7 procent av bruttoinkomsten.¹¹

Trots detta sticker Sverige fortfarande ut som ett land som har beskattat låga inkomster hårdare än andra. OECD har sedan många år tillbaka sammanställt hur stor skattekillen är för personer med två tredjedelar av genomsnittsinkomsten. I början av 2000-talet toppades denna lista av Sverige tillsammans med Belgien och Ungern. Redan under första hälften av 2000-talet förbättrades Sveriges position något. Mellan 2006 till 2011 minskade skattekillen för låginkomsttagare från 46 till 41 procent. Det är alltså en minskning med 5 procentenheter enligt OECD.¹² Inget annat europeiskt land har sänkt skatterna så kraftigt för låginkomsttagare under denna tid.

¹¹ Se <www.jobbskatteavdrag.se>.

¹² Källa: OECD:s databaser 2.

Diagram 3. Skattekil för personer med 2/3 av medianinkomsten.

Källa: OECD:s databaser 2.

Även om ett trendbrott har skett under de senaste åren så är skatterna fortfarande höga i ett internationellt perspektiv. Vi beskattar fortfarande låginkomsttagare hårt, nära nog i nivå med medelinkomsttagare (jämför diagram 2 och 3).

INVÄNDNINGAR MOT JOBBSKATTEAVDRAGET

En inte ovanlig kritik från aktörer som är ideologiska motståndare mot skattelättnader är att de lämnar mindre pengar till den gemensamma välfärden. En nyligen publicerad studie från Svenskt Näringsliv visar att detta inte stämmer för Sveriges del.¹³ I rapporten konstateras att skatteintäkterna per person mätt i fasta priser är högre nu än 2006. Vidare visas bland annat att:

- Resurserna per vårdkontakt har ökat sedan 2006 inom en rad vårdområden.
- Resurserna per inskrivet barn i förskolan, per elev i grundskolan och i gymnasieskolan ökat sedan 2006.
- Resurserna inom äldreomsorgen har ökat sedan 2006.
- Totalt ligger Sverige i en internationell topposition när det gäller satsningar på offentliga välfärdstjänster.

Att denna utveckling skett trots stora skattesänkningar beror på att fler nu arbetar och betalar skatt. Antalet arbetade timmar, totalt i ekonomin, ökade med drygt 6 procent mellan 2006 och 2013.¹⁴

¹³ Fall & Witterblad (2014).

¹⁴ SCB, AKU.

Annan kritik som från tid till annan lyfts fram är den att jobbskatteavdrag är bra, men att det nu är tillräckligt eftersom effekten på jobb-skapande är avtagande, och att det femte steget sannolikt inte ger lika många jobb som det första steget gjorde. Den här kritiken kommer oftare från akademiskt håll och den är sannolikt korrekt i sak – men jobbskatteavdragens enda förtjänst är inte att skapa nya arbeten, vilket vi går in på i de följande avsnitten.¹⁵

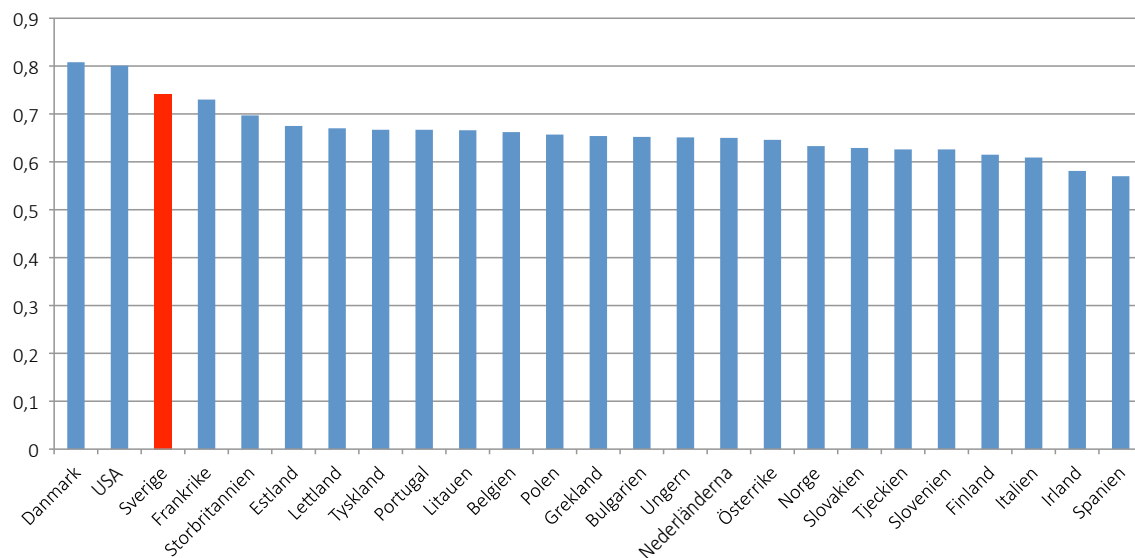
¹⁵ Se exempelvis Finanspolitiska rådet, 2011, <<http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.34d8785812fd178ec9480004274/1377195307939/Svensk+finanspolitik+2011.pdf>>.

Den individuella tryggheten

Jobbskatteavdragets förtjänster är inte endast att det skapar jobb – i det här kapitlet redovisar vi hur skattesänkningarna har lett till att vanliga löntagare har kunnat börja lägga grunden till en större individuell trygghet.

Jämnheten i inkomstfördelningen brukar mätas med den så kallade ginikoefficienten. Just när det gäller inkomster brukar Sverige utmärka sig genom att ha en särskilt jämn fördelning. Numera finns det ingen officiell förmögenhetsstatistik i Sverige men uppgifter från år 2000 visar att detta inte gäller förmögenhetsfördelningen. Sverige tillhörde då de länder som hade den mest ojämna fördelningen av förmögenheter – detta trots inkomstjämligheten.

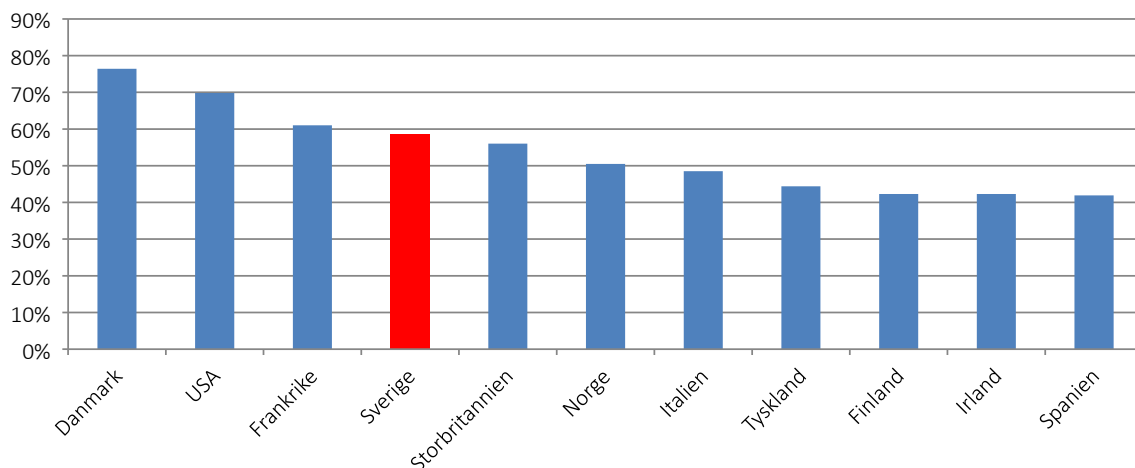
Diagram 4. Ginikoefficient för förmögenhetsfördelning.

Källa: Davies et al, 2009 sid 56ff.

Ett annat sätt att visa detta är att analysera hur stor del av de privata förmögenheterna som innehas av den rikaste tiondelen av befolkningen. Enligt studien av Davies och medarbetare äger den rikaste tiondelen av befolkningen nästan 60 procent av förmögenheterna i Sverige.

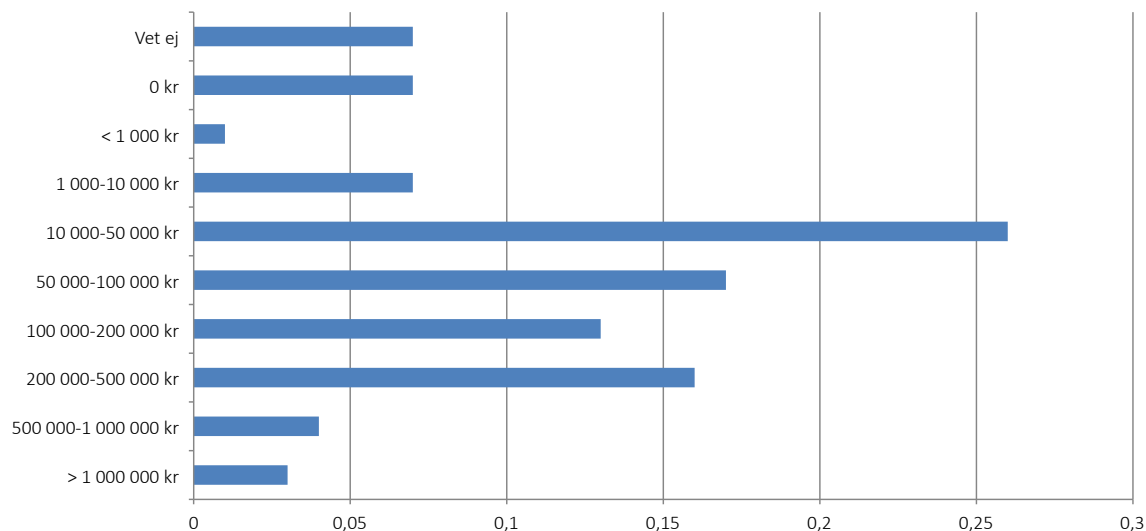
Diagram 5. Andel av de totala förmögenheterna som innehas av den mest förmögna tiondelen av befolkningen.

Källa: Davies et al, 2009.

Finansministern under den borgerliga regeringen på 1990-talet, Anne Wibble, hade en vision om att alla svenskar skulle ha en årlön på banken. Det skulle vara ett sätt att skapa både mer frihet och trygghet, inte bara för den rikaste tiondelen. Två decennier senare är det tydligt att vi är långt ifrån det målet. Många svenskar har knappt några sparade medel alls. Detta gäller även personer med genomsnittslöner. I boken *Balansakten* visar författaren Philip Lerulf utifrån en undersökning genomförd av Demoskop på uppdrag av Timbro, att bland personer med månadslöner mellan 25 000 och 33 000 kronor i månaden hade drygt 40 procent ett sparande på under 50 000 kronor. Omkring 15 procent hade inte ens 10 000 kronor i sparkapital. Bland dem med lägre löner än så var sparandet ännu mindre.¹⁶

Diagram 6. Hur mycket har du* i sparad kapital exklusive bostad och pensionssparande?

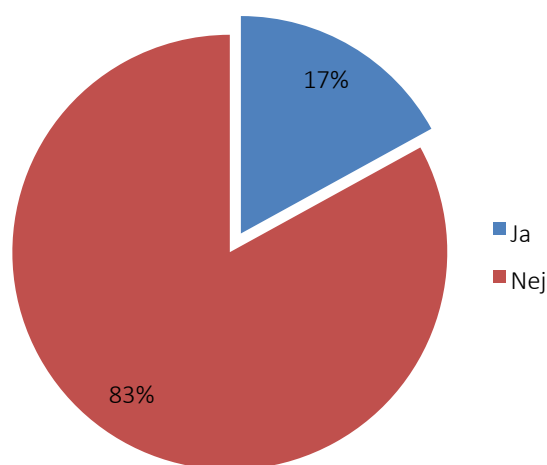

Källa: Lerulf (2013). * Avser personer med inkomster 25 000–33 000 kr/mån.

En konsekvens av svenskarnas låga sparande är att många relativt ofta får betalningsproblem. Även om Sverige har ett relativt generöst socialt skyddsnät vid arbetslöshet eller sjukdom uppstår stora problem när de får andra oförutsedda utgifter.¹⁷ Det kan gälla en bilreparation, en fuktskada på huset eller en trasig diskmaskin.

Med utgångspunkt i samma bok kan vi konstatera att under 2011 uppgav 17 procent av svenskarna med genomsnittsinkomst att de hade tvingats använda krediter för att klara de viktigaste utgifterna under en månad. För LO-medlemmar var andelen hela 19 procent.

Diagram 7. Har du under det senaste året haft svårigheter att få din inkomst att räcka till och tvingats använda krediter för att klara dina viktigaste utgifter till nästa månad?

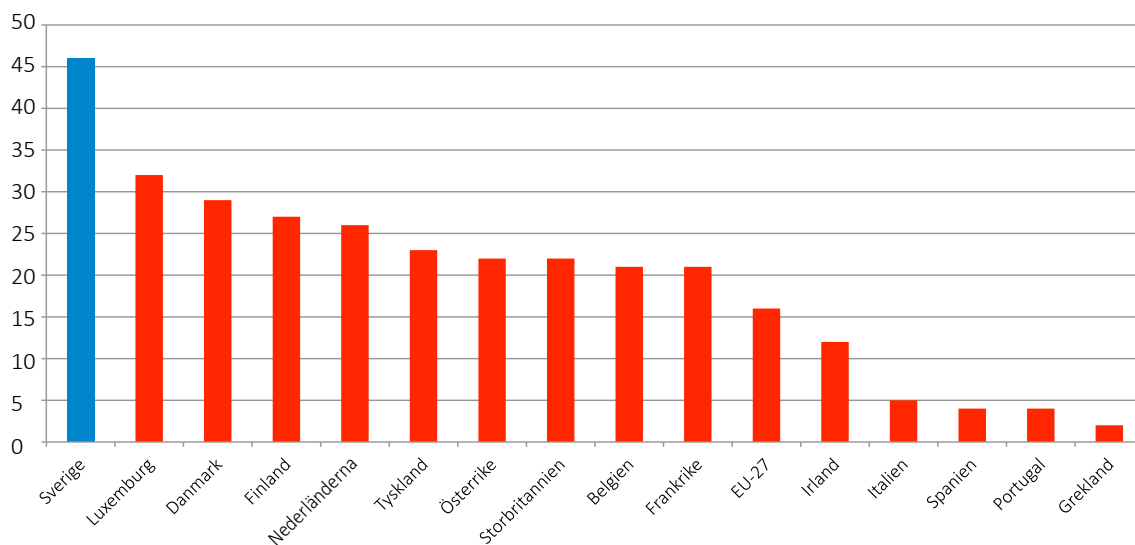

Källa: Lerulf (2013).

Som vi tidigare visat har alltså skatterna sänkts mer för låg- och medelinkomsttagare i Sverige än i något annat europeiskt land under de senaste åren. Svenskar är också de som har upplevt den tydligaste förbättringen av hushållsekonomi på senare tid. EU-kommissionen publicerade nyligen en stor intervjuundersökning bland samtliga medlemsländer om bland annat hushållens ekonomiska situation. Där framgick att 46 procent av de svenska hushållen upplevde att deras ekonomi hade förbättrats under de senaste fem åren, klart högst andel i hela EU.

¹⁷ Enligt Eurostats databaser ligger utgifterna för det sociala skyddsnätet i Sverige betydligt över EU-genomsnittet.

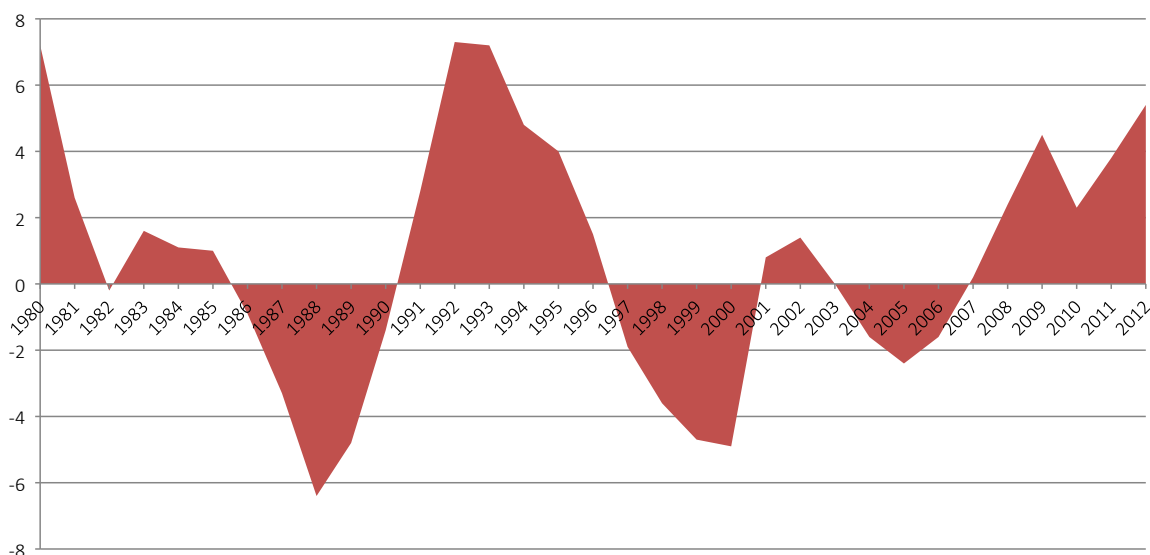
Diagram 8. Jämfört med fem år sedan, hur har ditt hushålls finansiella situation förändrats?(Andel som uppger förbättring.)

Källa: Special Eurobarometer 408, EU-kommissionen (2013).

Den förbättrade privatekonomin verkar ha lett både till en högre konsumtion och till ett ökat sparande. Under de senaste åren har hushållen börjat spara en allt större del av sina inkomster. Nivåerna på sparandet har inte varit så högt sedan 1990-talets början då den ekonomiska krisen tvingade många hushåll att tvärt dra ned på konsumtionen.

Diagram 9. Sparkvot, sparande* som andel av disponibel inkomst.

*Exklusive tjänste- och premiepension.

Källa: Ekonomifakta (2).

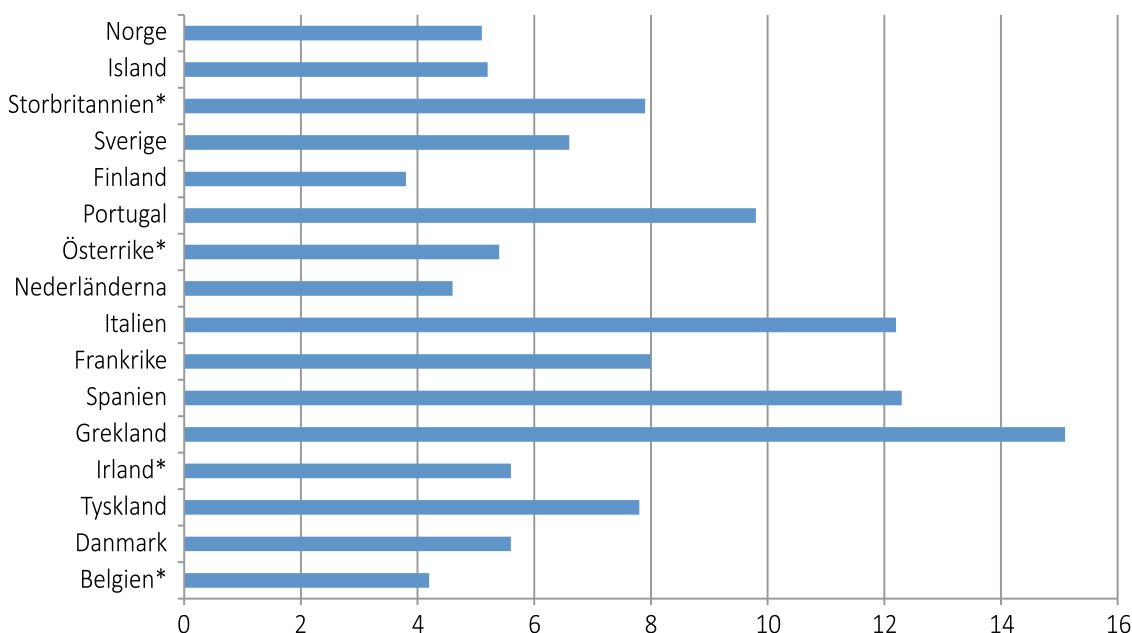
Det är svårt att veta säkert om det ökade sparandet är jämnt fördelat mellan människor beroende på deras inkomster. Men ett tecken på att situationen har förbättrats även för personer med lägre inkomster kan ses i Swedbanks hushållsbarometer. Där tillfrågas de intervjuade om de hade några konsumtionslån (det vill säga andra krediter än bostadslån). Här framgår en tydlig skillnad: färre har tvingats låna till konsumtion under de senaste åren. Innan jobbskatteavdragen hade 14–15 procent av svenskarna konsumtionslån. Denna andel är nu nere i 11 procent – en minskning med drygt 20–25 procent.¹⁸ Detta är ett tecken på att färre svenskar lever på marginalen och att fler kan klara tillfälliga ekonomiska behov genom att använda egna resurser i stället för genom att låna.

Sammantaget kan vi alltså konstatera att skattelättnaderna de senaste åren har skett samtidigt som många upplever förbättrad privatekonomi och minskade behov av lån till vanliga utgifter. Men mycket återstår.

Behovet av fortsatta skattelättnader

Genomgången i denna rapport visar att låginkomsttagares trygghet har ökat i takt med skattelättnaderna. Men även om läget har förbättrats så finns det ett stort behov av fler skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare. Eurostat sammanställer statistik över andelen sysselsatta som löper risk att hamna i fattigdom. I Sverige uppgår denna andel till 6,6 procent, vilket är lägre än EU-genomsnittet men högre än i övriga nordiska länder.

Diagram 10. Andel sysselsatta med risk för att hamna i fattigdom 2012.

Källa: Eurostats databaser 2.

*Uppgifterna avser 2011.

Om ytterligare skattesänkningar leder till ett ökat sparande kommer detta i sin tur att ge positiva effekter. Våra offentliga trygghetssystem täcker förstås långt ifrån alla behov av sparad kapital. Ett exempel är att medan den som blir uppsagd från sitt jobb får arbetslöshetsersättning, så gäller inte det den som säger upp sig frivilligt för att starta företag. Den ekonomiska forskningen har visat att tillgång till kapital är en viktig faktor för att få fart på företagandet, varför möjligheten att spara skulle kunna hjälpa företagandet en bit på väg.

Ett exempel på det är en uppmärksam studie av personer som allvarligt funderat på att starta företag men ändå inte gjort det, som visade att huvudanledningen var att de inte hade tillräckligt med kapital. Vidare visar studien att det är betydligt vanligare bland företagare att de fått ett stort arv eller en stor ekonomisk gåva jämfört med den

övriga befolkningen. Det tyder på att personer som har fått kapital är mer benägna att bli företagare än andra.¹⁹

En annan studie finner att lotterivinnare är företagare i högre utsträckning än andra. Resultatet minskar sannolikheten för eventuella teorier om att det är det genetiska arvet, snarare än det ekonomiska, som är viktigt för företagare. Eftersom vinsterna inte har något med genetik att göra och kommer slumpmässigt, var forskarnas slutsats att tillgången till just kapital är en viktig förutsättning för företagsstarter.²⁰

Resultaten är inte förvånande. Det kan vara svårt att få lönsamhet i ett företag från början och vissa verksamheter kräver större investeringar. Bara för att starta ett aktiebolag krävs 50 000 i aktiekapital. Självklart är det då ett problem om över 40 procent av svenskarna fortfarande har under 50 000 i totalt sparande. Det blir då naturligt att många affärsidéer är svåra att realisera.

Ett annat viktigt skäl att fortsätta med skattelättnader är vårt ännu alltför stora utanförskap – under 2012 försörjdes cirka 800 000 personer med sociala ersättningar och bidrag.²¹ Alliansregeringen har bland annat genom jobbskatteavdragen satsat på att öka incitamenten att arbeta, och det är något som till och med LO har bedömt ge effekt: ”Jobbskatteavdraget förstärker incitamenten att delta i arbetskraften genom att lönen efter skatt ökar.”²² De grupper som (procentuellt) har tjänat mest på jobbskatteavdragen är de med lägst inkomster, och som därmed inte sällan befinner sig närmast utkanten av arbetsmarknaden. Sverige har i dag lägst andel låglönearbeten relativt andra länder²³, och skulle arbetsmarknaden växa och också jobben med låga löner bli fler, så kan man tänka sig att det vore positivt både från integrationssynpunkt och för exempelvis unga som annars har svårt att hitta arbete.

Trots det stora värdet i att möjliggöra ett ökat sparande och fler i arbete så har skattesänkningar andra, minst lika stora förtjänster. Vikten av att människor får behålla en större del i vad de tjänar på sitt arbete ska inte glömmas. I alla givna lägen är det bättre att kunna leva på sin egen inkomst än genom hjälp från det offentliga. Skattelättnader minskar människors behov av offentligt stöd, och därmed behovet av att exempelvis göra sig av med tillgångar för att få ekonomiskt bistånd. Ingen har rätt att bestämma vad andra människors egna inkomster läggs på, medan olika former av försörjningsstöd ofta är knutna till specifika utgifter.

Dessutom är det en självklar princip att pengar, som är medborgarnas egna intjänade pengar, i största möjliga mån ska behållas av dem som intjänat dem. Det har inte i första hand att göra med samhälls-

19 Blanchflower & Oswald (1998).

20 Lindh & Ohlsson (1996).

21 Ekonomifakta.

22 Ernsäter & Järliden (2008).

23 Eurostat (2012).

ekonomiska behov, eller ekonomiskt utrymme för skattelättnader, utan om att pengarna är medborgarnas. Bevisbördan borde rimligen ligga hos dem som vill höja skatter, inte tvärtom.

Ett sätt att ytterligare sänka beskattningen för låg- och medelinkomsttagare är att utvidga grundavdraget. Ett ordentligt utvidgat grundavdrag ger en tydlig profil nedåt i inkomstskalan, på så vis att fler löntagare får behålla hela sin lön varje månad.

SKATTEBEFRIA LÅGINKOMSTTAGARE

Alliansregeringen har alltså på ett förtjänstfullt sätt genomfört skattelättnader för landets löntagare. Procentuellt har de som tjänat minst fått störst lättnader genom jobbskatteavdragen.²⁴ Ett naturligt nästa steg är att alla förvärvsinkomster upp till 10 000 kronor per månad ska vara helt skattebefriade för löntagaren.

Den som i dag tjänar 10 000 kr per månad betalar drygt 1 000 kronor i skatt, eller 13 procent. Om personen skulle ha hemmaboende barn skulle det innebära att inkomstnivån är så pass låg att det ger rätt till ekonomiskt bistånd. Det vore naturligtvis bättre om personen hade råd att leva på sin inkomst i stället.

Den centrala poängen med en sådan reform är alltså att öka människors oberoende av både stat och omgivning. Dessutom skulle reformen öka möjligheten att spara även vid låga inkomster. Den ökade konsumtionen som skulle möjliggöras skulle också ge upphov till ökad efterfrågan i ekonomin och därmed fler arbetstillfällen, framförallt i serviceyrken där Sverige sysselsätter relativt få. Tillsammans med höga lägstalöner är sannolikt skatten på arbete en viktig förklaring till det.²⁵ Med en lägre beskattning på arbete finns det utrymme för fler servicejobb att växa fram. Detta är alltså de förtjänster som jobbskatteavdragen hittills har gett.

Vidare kan man ifrågasätta det rimliga i att personer med så låga inkomster som det rör sig om, som ofta är i behov av ekonomiskt stöd utöver sina förvärvsinkomster, ska behöva betala skatt. Att först ta ut skatt och sedan betala tillbaka med ett stöd tycks som en onödig rundgång i systemet.²⁶

Detta åstadkoms bäst genom ett utökat grundavdrag. På så sätt börjar skattelättnaden underifrån – eftersom man sätter en gräns för hur mycket man kan tjäna utan att över huvud taget betala skatt. Att åstadkomma samma sak via fler jobbskatteavdrag är möjligt, men tar mycket längre tid.²⁷ Det talar för att ett grundavdrag är den bästa lösningen.

24 Se <jobbskatteavdrag.se>.

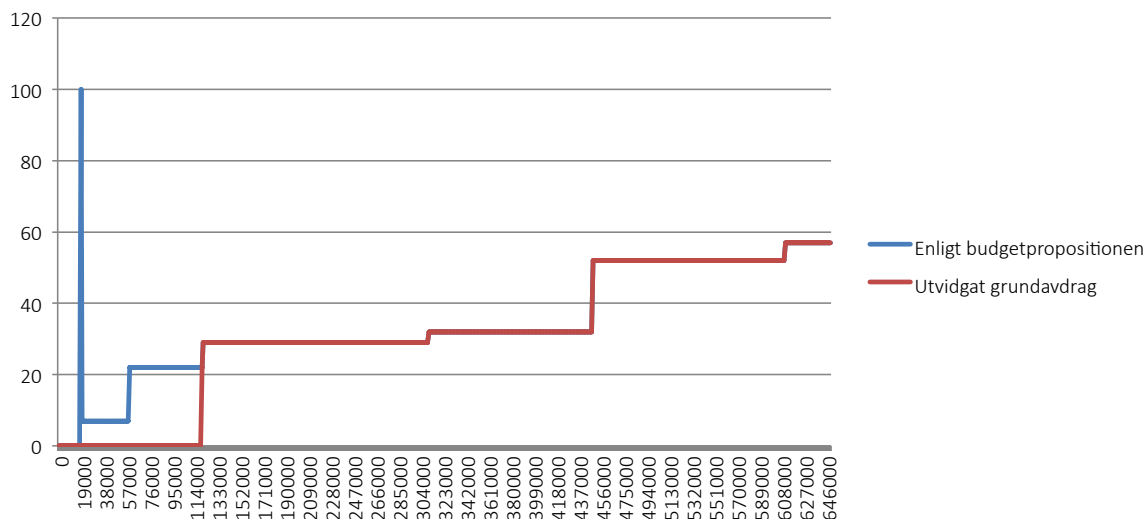
25 Bassanini & Duval (2009).

26 En person med en lön på 10 000 kr per månad, med ett barn boende hos sig, är enligt Socialstyrelsens schablonuträkning berättigad till ekonomiskt bistånd.

27 Den som tjänar 10 000 kr har sedan 2007 fått i genomsnitt 100 kr i jobbskatteavdrag varje år. Det skulle därför ta hela 15 år att helt inkomstskattebefria den gruppen.

Hur en sådan reform kan utformas fastslås inte i den här rapporten, men utformningen påverkar givetvis både kostnaden och marginalskattekurvan. Givet att personer med högre inkomster får behålla grundavdraget blir marginalskatten för olika inkomster enligt diagram 11 nedan.

Diagram 11. Marginalskatter 2014, jämfört med ett utvidgat grundavdrag.

Källa: <<http://www.vismaspcs.se/visma-support/visma-skatteprogram/content/infobanken/inkomstskatten-2014.htm>>.

Det uppkommer alltså – förstås – en marginaleffekt vid inkomsläget 120 000 kr/år, men i övrigt uppstår inga nya marginaleffekter.

I det förra kapitlet fastslogs att låginkomsttagare är högt beskattade i Sverige. I tabellerna nedan, där vi exemplifierar med ett par vanliga yrken, kan vi se hur mycket löntagare med olika inkomster betalar i skatt, både i dag och med vårt förslag.

Tabell 1. Brutto- och nettolön beroende på tjänstgöringsgrad (2014).

	Årslön	Nettolön		
		Heltid	75 procent	Halvtid
Civilingenjörer	532 800	375 600	302 000	208 200
Barnmorskor	386 400	293 000	225 000	156 000
Barnskötare	250 800	197 100	152 300	107 100
Buss- och spårvagnsförare	301 200	233 100	179 300	125 500

Källa: Egna beräkningar baserade på lönestatistik från SCB och <www.jobbskatteavdrag.se>.

Eftersom de först intjänade 120 000 kronorna i dag ger en skatt om 17 000 kr, så kommer samtliga som tjänar mer än så att få sänkt skatt med denna summa enligt vårt förslag. Hur nettoinkomsten och beskattningen påverkas av detta syns i tabell 2 och 3.

Tabell 2. Brutto- och nettolön för utvalda yrkesgrupper med ett utvidgat grundavdrag.

	Årslön	Nettolön		
		Heltid	75 procent	Halvtid
Civilingenjörer	532 800	392 600	319 000	225 200
Barnmorskor	386 400	310 000	242 000	173 000
Barnskötare	250 800	214 100	169 300	124 100
Buss- och spårvagnsförare	301 200	250 100	196 300	142 500

Källa: Egna beräkningar baserade på lönestatistik från SCB och <www.jobbskatteavdrag.se>.

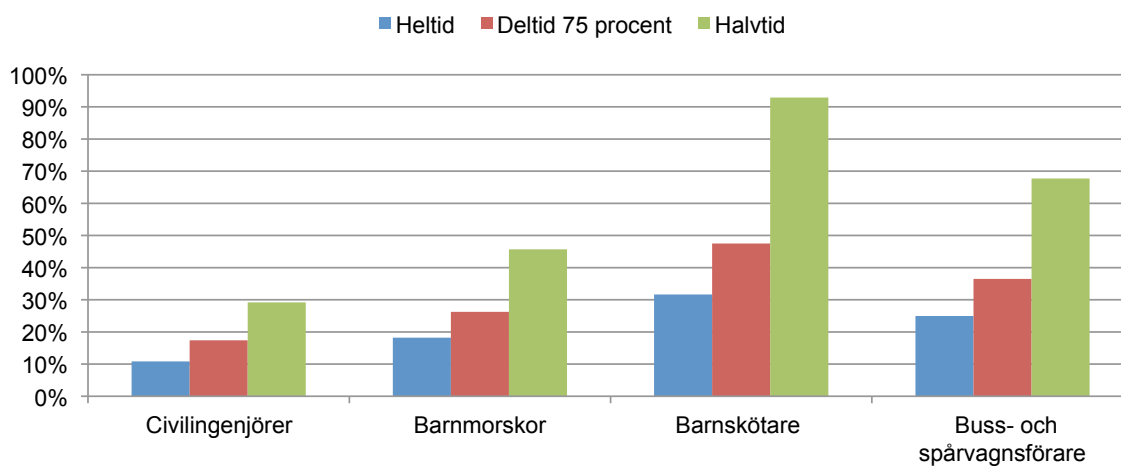
Tabell 3. Procentuell inkomstökning av ett utvidgat grundavdrag.

	Heltid	75 procent	Halvtid
Civilingenjörer	5	6	8
Barnmorskor	6	8	11
Barnskötare	9	11	16
Buss- och spårvagnsförare	7	9	14

Källa: Egna beräkningar.

Inkomsten ökar med 16 procent för en halvtidsarbetande barnskötare med vårt förslag. Samma person får en skattelättnad om över 90 procent (se diagram 12). För en heltidsanställd civilingenjör minskar skatten med drygt 10 procent. Det utvidgade grundavdraget kommer alltså att sänka skatten med lika mycket i absoluta tal oavsett inkomst (för alla vars löner överstiger 10 000 kr per månad), medan betydelsen av sänkningen blir större ju lägre lönen är.

Diagram 12. Procentuell sänkning av den totala beskattningen genom ett utvidgat grundavdrag.

Källa: Egna beräkningar baserade på lönestatistik från SCB och <www.jobbskatteavdrag.se>.

Frågan är om en sådan här lösning är möjlig inom en överskådlig framtid? Intäktsbortfallet för staten (givet att staten kompenserar kommunerna) är förstås beroende av hur förslaget utformas, och är därför svårt att uttala sig om. Men ett enkelt överslag säger att om samtliga 4 660 000 sysselsatta i Sverige skulle få en skattesänkning på 17 000 kronor om året skulle det innebära minskade skatteintäkter om cirka 80 miljarder kronor. Även om det är ett mycket grovt överslag så är det en svindlande summa, och förstås inget som kan genomföras omedelbart.²⁸

Samtidigt är det ingen omöjlighet. Som vi tidigare redovisat har skatterna sedan 2006 sänkts med cirka 140 miljarder kronor utan att mindre resurser har gått till vården, skolan och omsorgen. Grundavdraget kan också utökas steg för steg, på ett par års sikt.

En mindre del av skattesänkningen skulle också vara självfinansierad. Kostnaderna för bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd uppgår till cirka 15 miljarder kronor per år²⁹, dessa kostnader skulle minska något med ett så kraftigt grundavdrag.

De svenska offentliga finanserna är dessutom fortfarande starka. Statsskulden som andel av BNP är redan i dag betydligt lägre än i de flesta andra länder. Den konsoliderade bruttoskulden beräknades uppgå till 41,4 procent av BNP år 2013, för att sedan minska ett par procentenheter till år 2017.³⁰ Om Sverige i stället skulle bibehålla skulden på dagens nivå skulle det innebära ett budgetutrymme som överträffar regeringens totala skattelättnader.³¹

Hushållens skuldsättning är desto mer oroande. Sverige är ett av de länder som skiljer ut sig genom att hushållens skulder är avsevärt större än de offentliga skulderna. I länder som Tyskland och Belgien finns en helt annan balans mellan hushållens och den offentliga sektorns skuldsättning.

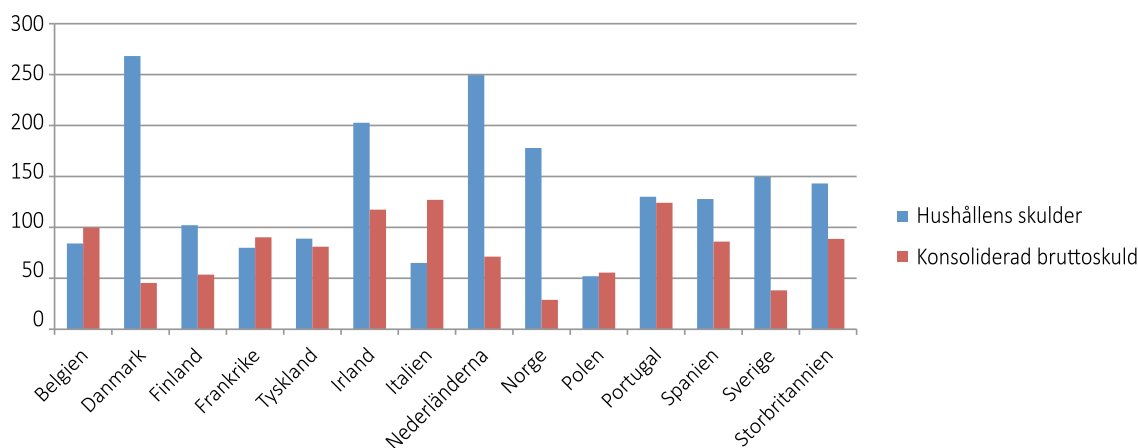
28 Ett flertal saker komplicerar en uträkning, förutom själva utformningen. Till exempel är antalet sysselsatta en genomsnittlig siffra för perioden, och inte en beräkning av hur många som någon gång har jobbat under exempelvis ett års tid (det är i själva verket många fler). Samtidigt är det långt ifrån alla som tjänar så mycket som 120 000 på ett år. Dessutom är det svårt att säga hur ett större grundavdrag fungerar ihop med de jobbskatteavdrag som genomförts, som i sig är relativt komplicerade, rent skattetekniskt.

29 Socialstyrelsen (2013); Försäkringskassan (2013).

30 Konjunkturinstitutet (2013).

31 Läs mer om överskottsmålets konsekvenser i Pålsson (2013).

Diagram 13. Hushållens och den offentliga sektorns skuldsättning som andel av BNP.

Källa: Eurostat.

Men många invändningar bygger på att den offentliga sektorn ska behålla sin nuvarande storlek, och att en skattesänkning ska finansieras genom att pengar kommer in från annat håll. Det finns dock inget som säger att det är det bästa – tvärtom vore det välkommet med ett minskat skattetryck. En skattesänkning om 80 miljarder motsvarar en minskning av det totala skattetrycket med ungefär 2 procentenheter, vilket inte kan sägas vara särskilt radikalt givet vårt nuvarande höga skattetryck om hela 44 procent.

Sammanfattningsvis, arbetet med att sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare måste fortsätta. Ett så pass stort grundavdrag som vi här har beskrivit skulle kraftigt öka förtjänsten av att arbeta. Sänkta skatter på låga inkomster skulle också minska pressen på de offentliga trygghetssystemen. Behoven av försörjningsstöd skulle direkt minska. Fler jobb kan skapas inom servicesektorn. Och genom att fler kan bygga upp ett eget sparande minskar också behovet av andra insatser. Det är när människor inte har egna buffertar som kraven på högkostnads-skydd inom olika områden ökar.

Att skattebefria förvärvsinkomster upp till 10 000 kronor i månaden är inte enkelt, men inte heller orimligt. Det kan förstås inte göras i ett slag, men en vision om lägre skatt för låginkomsttagare borde få politiker tveka på.

Referenslista

- Bassanini, A & Duval, R (2009), Unemployment, institutions, and reform complementarities : re-assessing the aggregate evidence for OECD countries. *Oxford Review of Economic Policy*, volym 25, nr 1, sid 40–59.
- Beckman, A, et al (2013-09-17), Vi har mer än bara kök i huvudet, *Aftonbladet*, läst 2014-02-04, <<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/politik/article17483377.ab>>.
- Blanchflower, DG & Oswald, AJ (1998), What makes an entrepreneur?. *Journal of Labor Economics*, vol 16, nr 1.
- Davies, JB, et al (2009), The level and distribution of global household wealth. *NBER working paper series*, <http://www.nber.org/papers/w15508.pdf?new_window=1>.
- Ekonomifakta om utanförskapet, läst 15/1 2013, <<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Utanforskapet/>>.
- Ernsäter, L & Järliden, Å-P (2008), Jobbskatteavdraget : ger ett generellt förvärvsavdrag valuta för pengarna. *LO*, läst 2014-02-04, <<http://lotidningen.lo.se/media/lotidningen/media/dokument/blandade%20pdf/Jobbskatteavdraget.pdf>>.
- EU-kommissionen (2013), *Special Eurobarometer 408*, <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_408_en.pdf>.
- Eurostat (2012), One out of six employees in the EU27 was a low-wage earner in 2010. Läst 2014-01-15, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-20122012-AP/EN/3-20122012-AP-EN.PDF>.
- Eurostats databaser 1 (population and social conditions, living conditions and welfare, social protection, social protection expenditure).
- Eurostats databaser 2 (population and social conditions, living conditions and welfare, income and living conditions, income distribution and monetary poverty, in-work poverty).
- de Faire, C (2013), Jag är nöjd nu, *Resumé*, läst 2014-02-04, <<http://www.resume.se/nyheter/media/2013/11/22/jag-ar-nojd-nu/>>.
- Fall, J & Witterblad, M (2014), *Skattesänkningar och offentliga resurser*, Svensk Näringsliv, <http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00041/Skattesankningar_pdf_41366a.pdf>.
- Försäkringskassan (2013), Socialförsäkringen i siffror 2013, läst 2014-02-04, <http://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/08f56766-8965-420e-bec7-c1315d56fda7/socialforsakringen_i_siffror_2013.pdf?MOD=AJPERES>.
- Konjunkturinstitutet (2013), Konjunkturläget, december 2013, läst 2014-02-04, <<http://www.konj.se/download/18.11ffd0001429b7f50dd804/Konjunkturlaget-december-2013.pdf>>.
- Lerulf, P (2013), *Balansakten*. Stockholm: Timbro.
- Lindh, T & Ohlsson, H (1996), Self employment and windfall gains, evidens from the Swedish lottery. *The Economic Journal*, 106 (439).
- OECD:s databaser 1, läst 2014-02-04, <<http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/revenue-statistics-ratio-change-all-years.htm>>.
- OECD:s databaser 2, läst 2014-02-06, <<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AWCOMP>>.
- Pålsson, A-M (2013), *Överskott till överdrift?*. Stockholm: Timbro.
- Socialstyrelsen (2013), Ekonomiskt bistånd, årsstatistik 2012. Läst 2014-02-04, <<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19135/2013-6-19.pdf>>.

Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningarna (arbetstid, antal arbetstimmar [faktiskt arbetad tid] per vecka).

Swedbank (2012), Swedbanks hushållsbarometer våren 2012. Läst 2014-02-04, <http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@mainnews/@se/documents/article/cid_569056.pdf>.

Swedbank/Föreningssparbanken (2006), Swedbanks hushållsbarometer våren 2006. Läst 2014-02-04, <<http://feed.ne.cision.com/wpyfs/00/00/00/00/00/07/B2/C8/wkro012.pdf>>.

Visma, <<http://www.vismaspcs.se/visma-support/visma-skatteprogram/content/infobanken/inkomstskatten-2014.htm>>.